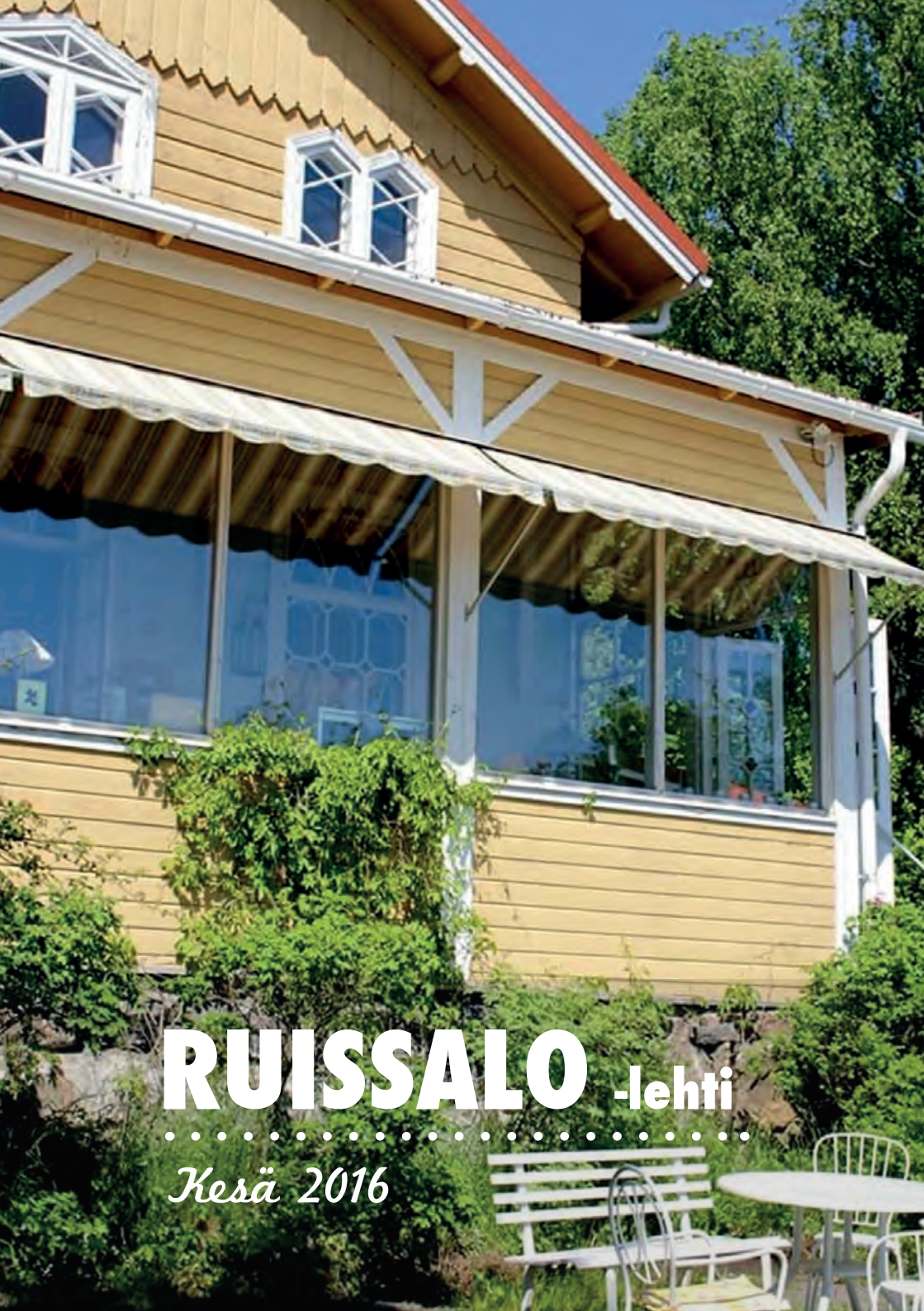

RUISSALO -lehti

Kesä 2016

Kansikuva: Villa Kuuva
Villa Kuuvaa kutsutaan myös keltaiseksi huvilaksi. Huvila onkin vuoden 1854 palovakuutuksen mukaan keltaiseksi maalattu. Pääoven yläpuolella on puisessa nimikilvessä nimi "Tara".

Ruissaloyhdistys 2016
Taitto: Grafiini / Tiina Nuortimo
Painopaikka: Newprint Oy, Raisio

RUISSALO -lehti 2016

Sisällysluettelo

Pääkirjoitus 3

Villa Marjaniemen historiaa 4

Ruissalon jätevedet Kakolaan paineviemäröinnillä 6

Tammi ja Ruissalon luontoarvot 9

Honkapirtti 11

Hyvät Ruissalolaiset! (Helena Soiri-Snellman) 12

10 vuotta hoito- ja käyttösuunnitelman mukaista

metsän hoitoa Ruissalossa; taustaa ja tulevaa 14

Yhdistys tiedottaa 22

Ruissaloyhdistyksen seminaarien aiheet 22

Venetsialaiset 23

Maalauskurssit Ruissalossa 24

Ruissaloyhdistys, johtokunta 2015 25

Pääkirjoitus

10 vuotta – selkiintymisen aikaa
Ruissalon omistussopimus Turun kaupungin ja Suomen valtion välillä allekirjoitettiin 12.5.2006. Tämän jälkeen yhdistys on järjestänyt vuosittain seminaarin ajankohtaisista aiheista. Seminaarien aiheet ovat olleetkin monipuolisia ja herättäneet runsaasti mielenkiintoa, esitykset ovat myös olleet lehtemme pääsisältö. Ensimmäisen seminaarin otsikko v. 2007 oli Yhteistyö- ja infotilaisuus ja kutsu osoitettiin lähinnä eri virkamiestahoille, jotka osallistuivatkin runsain määrin tilaisuuteen.

Vuosien varrella oli syntynyt käsitys, että Ruissalossa toimii hyvin moni taho isännän elkein ilman että asukkaat tietävät näistä toimista mitään, jotkut puhuvat että saaren asiat kuuluvat jollain tavalla pitkälle yli sadalle julkisen vallan edustajalle.

Muutaman vuoden ajan aina joulukuussa olen ollut kutsuttuna kaupungin toimesta järjestettyyn Ruissalo-kokoukseen, jossa lähinnä kaupungin eri yksiköt kertovat toimistaan ja tulevista suunnitelmistaan Ruissalossa.

Juhlaseminaarimme kiinnostavimpia esityksiä oli Helena Soiri-Snellmanin esitys alkuperäisistä Ruissalon huviloista ja niitten rakentajista. Paikalla olijat kuuntelivat herkeämättä Helenan eloisaa ja asiantuntevaa esitystä, ja varsinkin ensi kertaa näitä tarinoita kuulevat haluavat niitä jatkossa lisää! Saarella tapahtuu juuri nyt eräänlaista sukupolven vaihdosta, uusia huvilanomistajia on näinä aikoina tullut todella monta. Helena on aikoinaan tehnyt meidän ruissalolaisten "Raamatun", perusteellisen dokumentoinnin huviloista, joka on julkaistu kirjana Ruissalon huvilat – Runsala villor v. 1977 ja päivitys on vuodelta 1985. Valitettavasti tätä kirjaa ei ole enää saatavissa kuin satunnaisesti antikvariaateista.

Turun Kiinteistölaitos on julkaissut v. 2006 Ruissalon hoito- ja käyttösuunnitelman, jota tarvittiin omistusoikeussopimusta varten. Hoito- ja käyttösuunnitelmassa määritellään tarkemmat periaatteet, joiden mukaan Ruissaloa koskevat asiat järjestetään siten, että eri käyttömuodot saadaan sovitettua yhteen. Kirjasen laatimisesta vastasi Juha Mäkitalo.

Seminaarin jälkeen Helena S-S esitti, että yhdistyksen ja nykyisten asukkaitten pitäisi ryhtyä jollain tavalla dokumentoimaan huviloitten ja niitten omistajien tarinat viime vuosikymmenten ajalta. Aikaisempi historia on aika hyvin tiedossa, mutta entä meidän nykyasukkaitten aikakauden tarinat?

Viime aikoina meitä on askarruttanut viemäröintiasiat (tietoa muualla tässä lehdessä) ja kauriitteen/peurojen aiheuttamat tuhot puutarhoille. 1800-luvulla huviloitten loistoaikaan kuuluivat myös hyvin hoidetut puutarhat puutarhureineen. Nykyään puutarhat ja huvilat hoidetaan asukkaitten omin voimin ja varoin, tehdyn työn tuhoutuminen tuntuu tosi pahalta.

Hyvää kesää ja nähdään kesäkahveilla!

Pirkko Keskinen
puheenjohtaja
Ruissaloyhdistys

Villa Marjaniemen historiaa

HOTELLIRAVINTOLA OY MARJANIEMI AB

Palstan vuokrauskirjojen mukaan vuodesta 1932 eteenpäin Marjaniemen vuokraajana on ollut Oy Marjaniemi Ab, joten lienee varmaa, että ainakin tuosta vuodesta eteenpäin kyseinen hotelliravintola on ollut toiminnassa.

Ravintolan perustivat kaksi turkulaista liikemiestä; Elis Noak Manelius, "Ukko-Noak", joka piti Kalaliike S. Wallinia Turun Kauppahallissa, sekä Hannes Lehto, jolla niinikään oli lihakauppa Turun Kauppahallissa. Jälkipolville ei ole säilynyt tietoa siitä, miksi herrat päätyivät ostamaan Marjaniemen ja luomaan siitä hotelli-ravintolan.

Toki ravintolan pitäminen sujui kauppiailta varmaankin helposti, olihan heillä liikkeissään myynnissä monipuolista ruokatavaraa. Manelius nimittäin oli laajentanut kalaliike S.Wallinin myyntiartikkeleita myös riistan puolelle: kalatuotteiden ohessa myynnissä oli mm. kyyhkyä, sinisorsaa, hirveä ym. Marjaniemessä siis herkuteltiin mitä todennäköisemmin myös eksoottisemmilla ruokalajeilla.

Marjaniemi koki ravintola-aikanaan myös paljon uudistuksia. Vuonna 1934 päärakennusta remontoitiin ja laajennettiin vastaamaan paremmin asiakkaiden tarpeita. Silloin muun muassa koillispuolen suurta, kaksikerroksista avoverantaa laajennettiin ja se on katettiin yhtenäisellä katoksella. Laajennukset suunnitteli arkkitehti August Karlsson.

Ravintolan tarpeisiin rakennettiin myös kartanon luoteispäätyyn tilava alkoholikellari.

Elis Maneliuksen tyttären, Sirkka-Liisa Näsin, mieleen on painunut välähdyksiä Marjaniemen ajoista. Hän kertoo, että puutarhurin torpan tallissa piti majaa Elis Maneliuksen hevonen sekä hevosen hoitajana ja

puutarhurina toiminut Oskari -niminen mies. Marjaniemen puutarhoissa ja kasvihuoneissa kasvatettiin hyötylajikkeita hotelli- ja ravintolavieraille tarjottavaksi. Kasvihuoneissa kukostivat niin kurkut, tomaatit kuin viinirypäleetkin. Ja kun kartanon keittiöön tarvittiin muuta ruokatäydennystä, valjasti Oskari hevosen ja lähti kärryinensä hakemaan kauppahallista lihaa, kalaa ja muita tykötarpeita.

Hotelliravintola otti Ruissaloon tulijat avosylin vastaan ympäri vuoden. Yöpyjiä Marjaniemeen mahtui paljon, sillä huoneita oli kahdessa kerroksessa. Henkilökuntaa oli runsaasti, reilusti parisenkymmentä työntekijää palveli asiakkaita aamusta iltaan. Hotelliravintola työllisti kymmeniä tekijöitä mitä erilaisimpiin töihin. Pelkästään keittiön hellojen lämmössä työskenteli todennäköisesti useampikin ruuanlaittaja. Myös koko rakennuksen lämpimänä pitämiseen tarvittiin varmasti vähintään yksi työntekijä, sillä erityisesti talviaikana yli 20 huoneen lämpimänä pitäminen vaati melkoisen paljon työtä.

Ravintoloitisija Elis Maneliuksen perhe vietti kesiään Ruissalon Ajatinluodossa. Marjaniemessä he oleskelivat vain yhden kesän vuonna 1940, talvisodan juuri päätyttyä. Merivoimien esikunta oli jo ostanut kartanon, ja rouva Näsi muistelee, miten hän ihaili salaa torpan ikkunasta kiiltävänappisia upseereita ja muita laivaston miehiä, jotka marssivat torpan ohi kohti Marjaniemen rantaa.

Oy Marjaniemi Ab henkilökunta

Ruissalon jätevedet Kakolaan paineviemäröinnillä

Timo Grönroos, Turkka Tunturi

Asennettu pumppaamo pihamaisemassa.

Ruissalon saari on valtakunnallisesti merkittävä alue sekä luonnoltaan että monipuoliselta kulttuurihistorialtaan. Ruissalon maaperä on vaihtelevaa ja monimuotoista: jyrkkiä kalliorinteitä, savipohjaisia laaksoja, hiekkasärkkiä, pyöreäkivistä karkeaa soraa sekä moreenia. Eläimistöltään Ruissalo on yksi Suomen tärkeimmistä lintukohteista ja kuuluu kansainvälisesti tärkeiden lintualueiden verkkoon. Ruissalo on lähes kokonaan Natura-aluetta.

Kunnallinen vesijohtoverkko kattaa Ruissalon keskeiset alueet sekä Pikku-Pukin ja Iso-Pukin saaren. Jätevesien käsittely huviloilla hoidetaan pääosin kiinteistökohtaisesti saostuskaivoilla ja pieni osa kiinteistöistä on päivittänyt jäteveden käsittelyjärjestelmänsä jätevesiasetuksen vaatimalle tasolle. Ruissalossa kulkee myös Turun Vesiliikelaitoksen paineviemäriverkko (8200 m, josta meressä 3200 m), jonka piirissä on jätevettä eniten tuottavat yksiköt. Pansioon on Ruissalosta rakennettu uusi meren alittava paineviemäriputki, joka osaltaan lisää kapasiteettia Ruissalon jätevesien toimittamiselle Kakolan keskuspuhdistamoon.

Jo muutamia vuosia sitten asukkaiden parissa heräsi kiinnostus johtaa jätevesiä paineviemäröinnillä pois omasta pihasta ja rannasta puhdistettavaksi muualle. Oman kiinteistökohtaisen jätevesijärjestelmän rakentaminen vaatimusten mukaiseksi, luontoarvoiltaan arvokkaassa maisemassa ja rakennetussa valmiissa pihapiirissä, on haasteellinen työ ja vaatii monasti kym-

menien neliöiden tilantarpeen tontilta. Ja käsitelty jätevesi pitää edelleen johtaa maastoon hallitusti. Jos huvilan käyttö on epäsäännöllistä, se tekee jätevesien käsittelemisestä hankalaa puhdistusvaatimusten täyttämiseksi.

Kun kiinteistö liitetään paineviemäröintiin, on pihalle tulevan pumppaamon tilantarve alle 1 m^2. Talosta tuleva viemäriputki liitetään pumppaamoon ja siitä lähtee halkaisijaltaan nelisenttinen paineviemäriputki, jota myöden pumpun silppuama nestemäinen jätevesi työnnetään putkistoa myöden eteenpäin. Taloilta tulevat putket jatkuvat yhteiseen paksumpaan runkolinjaan, rakennettuun kaupungin verkostoon ja sitä pitkin pois Ruissalosta. Pumppaamo ei vaadi erityistä huoltoa tai hoitamista kuten kiinteistökohtainen järjestelmä. Ollaan vain huolellisia siinä että viemäriin ei laiteta sellaista mikä sinne ei kuulu.

Suomessa kunnilla ei yleensä ole resursseja rakentaa viemäriverkostoja asemakaava-alueiden ulkopuolelle vaan vesihuoltohankkeet pitää toteuttaa asukaslähtöisesti. Turun kaupunki on tältäkin osalta vastannut Itämerihaasteeseen, jossa on mukana Helsingin kanssa. Turun Kiinteistöliikelaitos on teettänyt SKT Suomi Oy:llä yleissuunnitelman, miten Ruissalon kiinteistöt olisi liitettävissä rakennettuun viemäriverkostoon. Suunnittelutyössä on kuultu ELY-keskusta, Turun Ympäristönsuojelun asiantuntijoita sekä Vesiliikelaitosta, joka määrittelee miten paljon kiinteistöjä on mahdollista liittää verkostoon kapasiteetin kasvaessa. Koska Ruissalo ei ole Vesiliikelaitoksen verkoston toiminta-aluetta, on itse paineviemäröinnin rakentaminen siten asukkaiden harteilla.

Aktiiviset saaren asukkaat pitivät 2.3.2016 tilaisuuden, jossa perustettiin Ruissalon vesiosuuskunta. Sen tarkoituksena on rakentaa paineviemäriverkosto omien kiinteistöjen jätevesien poisjohtamiseksi.

Osuuskuntatoiminnan hengen mukaisesti liittyminen vesiosuuskuntaan ja sen paineviemäriverkostoon on vapaaehtoista. Jotta kustannukset liittymiseen pysyvät kohtuullisena, on toivottavaa että mahdollisimman moni kiinteistö lähtee hankkeeseen mukaan. Mitä useampi huvila on jakamassa rakennettavien putkilinjojen kustannusta, sitä edullisemmaksi se tulee liittyjää kohden. Siksi onkin toivottavaa heti näin hankkeen alkuvaiheessa, että liittymisestä kiinnostuneet ovat yhteydessä vesiosuuskunnan puuhamiehiin ja –naisiin.

Putkilinjaukset toteutetaan sen mukaan missä rakennukset sijaitsevat. Linjauksiin vaikuttaa myös Natura-alue ja se mikä ympäristövaikutus on arvioitu kaivuutyöllä olevan missäkin maastotyypissä. Varsinkin kaislikko- ja ranta-alueilla työt pyritään tekemään kasvukauden ja lintujen pesimäkauden ulkopuolella. Muutoin putket sijoitetaan teiden ja polkujen varsille tai rakennetun vesijohdon läheisyyteen.

Ruissalon vesiosuuskunta käynnistää lähiaikoina verkoston tarkemman rakentamissuunnittelun alueilla, joissa on jo nyt kiinnostusta liittymiseen, kuten Pikku-Pukinpromenadin varren huvilat ja Ruissalon

telakan suunnalla. Maastokäynneillä katsotaan yhdessä vesiosuuskunnan, asukkaiden ja Ympäristönsuojelun asiantuntijoiden kanssa miten putket tarkemmin sijoitetaan, sekä runkolinjat että tonttihaarat. Paineviemäröinnissä taipuisa muoviputki mahdollistaa mutkittelun rakennetussa maastossa kuten kivien, kantojen, puiden ja pensaiden kiertämisen. Linjat voidaan rakentaa myöskin pakkaslaatikkoon (Kuva 1), jolloin rakennettava linja voidaan sijoittaa matalaan lähelle maanpintaa eikä tällöin tule tarvetta isolle kaivannolle.

Alla on vesiosuuskunnan hallituksen jäsenten yhteystietoja ja heiltä voi kysyä lisää liittymisen mahdollisuudesta. Suunnitelmiin ja itse paineviemäröintiin liittyviin kysymyksiin saa vastauksia suunnitelmat tehneen yrityksen SKT Suomi Oy:n edustajilta.

Pidetään Ruissalon luonto yhdessä puhtaana!

Ruissalon vesiosuuskunta:
Pj Turkka Tunturi, 040 834 2620, turkka.tunturi@fimnet.fi

Juha Koski, 0400 508 164, juha.koski@dlc.fi
Juhani Andersson, 0400 180 052, juhani.andersson@pp.inet.fi

SKT Suomi Oy:
Timo Grönroos, 040 040 8764, timo.gronroos@sktsuomi.fi

Timo Kantola, 040 768 4172, timo.kantola@sktsuomi.fi

Tammi ja Ruissalon luontoarvot

Mikko Jokinen

Ruissalosta tekee luontoaarteen jalopuulehtojen runsaus, joissa tammen ohella lehmus ja pähkinäpensas ovat tärkeitä luonnon monimuotoisuuden tukipilareita. Ruissalon luonto tunnetaan verraten hyvin – kiitos yliopistoille (lähes 300 vuoden vuorovaikutuksesta), kaupungille ja yksittäisille tutkijoille.

Tammen historian ja ekologian tuntijoista haluan tässä yhteydessä mainita Robert Rainion, joka on kiteyttänyt Ruissalon tammien arvon kolmella sanalla; Biologinen, esteettinen ja taloudellinen (joista jälkimmäinen voi toteutua vain kahden ensimmäisen ehdoilla).

Ruissalo -luontoaarre sattumien summana

Ruissalon muodostuminen Suomen tärkeimmäksi tammikeskittymäksi on seurausta luontaisesta kehityksestä ja ihmisen toiminnasta.
· Saaren hiljainen kohoaminen merestä; kasvillisuus alkoi kehittyä erillisille saarille vasta hieman ennen ajanlaskumme alkua
· Keskiajan lämpökauteen ajoittunut metsäpeitteisyyden laajempi muodostuminen
·"Syrjäinen" sijainti ja välttyminen varhaiselta pellonraivuulta
· Varhainen päätyminen Turun linnan suojelukseen ja kruunun hallintaan

Tammen rooli Ruissalon ekosysteemissä

Tammen merkitys on sen "verkostoitumisessa" muiden lajien kanssa. Yli 600 eliölajia on jossain elinkiertonsa vaiheessa riippuvaisia tammesta. Jäkälät, sienet, hyönteiset määrällisesti suurimpia ryhmiä, mutta myös monet linnut ja nisäkkäät kuuluvat tammen vaikutuspiiriin. Erakkokuoriainen on pohjoiseurooppalainen suurharvinaisuus, tammen historiallinen kaveri.

Monista tammikoista on muodostunut geneettisiä vankiloita, joiden siteet ulkomaailmaan ovat katkenneet. Vain tammella elävistä lajeista osa on huonoja siirtymään matkojen päähän. Ne uhanalaistuvat isäntäpuiden kadotessa

Natura 2000 – virallinen tunnustus Ruissalon luonnolle

Luontodirektiivin liitteen II lajit

Mesosa myops / vennajäärä
Osmoderma eremita / erakkokuoriainen
Dicranum viride / katkokynsisammal
Herzogiella turfacea / korpihohtosammal

Ruissaloseuran aloitteesta saaren isot tammet laskettiin 2011-12. Kartoitusten (Marika Karulinna) tuloksena löytyi yhteensä 1952 vanhaa, ympärysmitaltaan vähintään kaksimetristä tammea. Näistä noin 1600 eläviä, loput kuolleita puita.

Tammiemme alkuperä

Tammi on nykyisin rajoittunut Lounais-Suomeen, ja sen on ehdotettu tulleen meille alun perin lännestä meren yli. Toisaalta levinneisyys aikanaan kattoi koko Etelä-Suomen, ja itäinen saapumistie Karjalan kautta on myös saanut kannatusta.

Eräät tammihyönteiset näyttävät puoltavan itäistä alkuperää. Vennajäärä (Mesosa myops) on itäinen kovakuoriainen, jota ei tavata Ahvenanmaalla eikä Ruotsissa mutta kylläkin Suomen lounaisimmassa kolkassa, Ruissalon tammimetsässä. Ilmeisesti jäärä kulkeutui sinne tammen mukana idästä muttei päässyt edemmäs, sillä meren ylitys oli sille ylivoimaista. Uusimmat erakkokuoriaistutkimukset osoittavat myös sen tuleen idästä.

Ruissalon metsät ovat geneettisesti riittävän laajoja

Ruissalossa on niin suuria ja lähekkäisiä tammimetsiä, että ne voivat ylläpitää puiden perimän monimuotoisuutta ja puuston kumppaneina eläviä uhattuja lajeja. Muualla maassa tammimetsiköt ovat vaarassa muuttua museoiksi - niissä on paljon kaunista katseltavaa mutta ei elämää.

Tammen tulevaisuus Ruissalossa

Edellytykset tammen valoisalle tulevaisuudelle ovat olemassa; saarella on 300 ha suojelualueita, jotka turvaavat ristiriitojen syntymisen muiden maankäyttömuotojen kanssa. Ruissalon metsänhoito suosii tammea, kilpailu muden puulajien kanssa ei ole ongelma.Tammipopulaatio on niin suuri, että sen perinnöllinen monimuotoisuus on riittävän laaja degeneroitumisen estämiseksi. Ilmaston lämpeneminen on periaatteessa tammelle eduksi (varauksena uudet taudit ja tuhohyönteiset). Ongelmana on puuston uudistumisen turvaaminen kasvinsyöjänisäkkäiden lisääntyvän paineen alla (rusakko, kauris, peura, villisika).

Tammen uudistumisen hidasteet/esteet

- Isonvihan venäläishakkuut 1700 –luvun alussa
- Lehmien laidunnus 1800 luvulla
- Rusakon saapuminen 1900 luvun alussa
- Valkohäntäpeura 1970 luvulta
- Metsäkauris 1990 luvulta
- Villisika 2020 luvulta?

Tammen tulevaisuus

Hirvieläimet ja rusakko syövät nykyisin nuoret tammentaimet, uudistuminen on minimaalista. Ainoa keino sen estämiseksi on aidata nuoria taimistoja riittävän pitkäksi ajaksi (versot yli 1.5 metrin pituisiksi). Tällaisia aitauksia pitäisi perustaa 5-10 eri puolille saarta ja pitää ne kunnossa kasvupaikasta riippuen noin 10 vuotta. Nykyinen metsien tila ja tammen elinkierto huomioiden tilanne ei vielä ole kriittinen, mutta toimenpiteet tulisi aloittaa jo lähivuosina, osana metsien hoitosuunnitelman toteutusta.

Honkapirtti

Sodan 1941-44 JR 14 oli pääasiassa turkulaisista ja Turun ympäristöpitäjistä koottu jalkaväkirykmentti. Vuonna 1942 tämä ”korpisoturirykmentti” siirrettiin Röhön-Uhtuan erämaihn, jolloin rykmentille alkoi rauhallisempi asemasotavaiheen ja varmistuslinjavaiheen aika.

Rintamamiesten keskuudessa oli huoli kaatuneiden aseveljien ja rykmentin invalidien kohtalosta. Niin syntyi ajatus Honkapirtistä, kotiseudulle siirrettävästä keskuksesta, jonka avulla hankituilla varoilla voitaisiin auttaa vaikeuksissa olevia lähimmäisiä. Talo rakennettiin nykyiseen tarkoitukseensa, turkulaisten retkeilyn päämääräksi, suuriin tiloihin rakennettiin myös kerhohuoneita rykmentin sotaleskille ja kokoontumispaikka, jossa aseveljet voivat muistella yhteisiä sotakokemuksia.

Talon pystyttäjien murheena oli tarvikepula; varsinkin naulat olivat hukassa. Rykmentin piirissä oli monen alan ammattimiehiä, niinpä Honkapirtin kaikki vaiheet – idea, suunnittelu, työnjohto ja toteutus sisustusta myöten – oli JR 14:n miesten käsialaa.

Suurimmat rakennuksessa käytetyt kelot olivat 16-metrisinäkin vielä latvastaan 12 tuumaisia ja niiden punahonka soveltuu myös hyvin sisustusmateriaaliksi.

Talo oli osittain pystyssä jo Uhtuan länsipuolella ”Hukariksi” nimetyllä maastonosalla1942-1943 ja siirrettiin rintaman paluukuljetuksina hirret numeroituina Turkuun keväällä 1943. Kaupunki luovutti nykyisen tontin rakennuksen uudelleen pystyttämiseksi Turkuun. Uudelleen pys-

tytyksestä vastasivat lomalla olevat rintamamiehet ja rykmentin jo lomautetut, vanhemmat ikäluokat, jotka olivat perustaneet JR 14 aseveljet ry:n. Talon pystyttämiseen tarvitut varat saatiin lahjoituksina ja rakennus nousi uudelleen vuonna 1944 syksyllä. Aseveliyhdistys lakkautettiin aseleposopimuksen mukaisesti ja Honkapirtti luovutettiin Turun kaupungille.

Rykmentin jääkarhuaiheinen lippu kuvaa rykmentin alkuvaiheita Jäämeren rannikolla.

Rykmentin komentaja oli Albert Ravila, jonka mukaan Honkapirtin osoite on nimetty: Albert Ravilan raitti. Albert Ravilalle veistettiin oma tuoli, se on veistetty yhdestä kelosta. Pöydät, lattiat, katot, kaikki Uhtuan kelohonkaa.

Honkapirtti on palanen turkulaisten ja koko Suomen karua historiaa eräältä sen raskaimmalta korpivaelluskaudelta. Samalla se on pysyvä merkki silloisesta suomalaisten suhtautumisesta vaikeuksissa olevaan lähimmäiseensä, asenteesta, joka JR 14 miesten keskuudessa tunnetaan aseveljeyden nimellä.

Leena Laihonen
Ruissaloyhdistys
sihteeri

Kerroin Ruissaloyhdistyksen seminaarissa (12.5.2016) saarestanne , mutta unohdin tärkeimmän viestini. Teidän on aika KIRJOITTAA OMAT MUISTELMANNE!

Hyvät Ruissalolaiset!

Ruissalo tuo kansallisrunoilijoidemme Runebergin ja Choraeuksen ylistämä ihana saari on teidän omistamanne. Teillä on oikeus ja velvollisuus pitää yllä tätä muistojen saarta. Vain te voitte pelastaa saaren kulttuurihistoriallisesti arvokkaan ympäristön huviloineen.

Muistatte ehkä sen kuuluisan Suomen ensimmäisen kansainvälisen asemakaavakilpailun olympiavuonna 1952. Kaupunki antoi vapaat kädet Ruissalon saaren suunnittelijoille. Yksikään vanha huvila ei ollut säilyttämisen arvoinen – ainoastaan menetetyn Karjalan muistomerkki Honkapirtti piti suojella. Kilpailun ideana oli tehdä saaresta turkulaisten ja koko kansan huvipuisto tivoleineen uimarantoineen ja siirtolapuutarhoineen. Se oli sodan jälkeisen kansan unelma kesäparatiisista.

Tosiasia oli, että kesähuvilat olivat rappiolla, sillä enää ei ollut varaa pitää yllä suuria kesäasuntoja. Kaupunkilaiset halusivat pieniä muodikkaita rantasaunoja ulkosaaristoon ei suuria ”kummituslinnoja” saastuneiden vesien äärelle. Kilpailun jälkeen Ruissalon asemakaavakin laadittiin voittaneen ehdotuksen ”keinulaudoilla keväisillä” innoittamana.

Tosin yllätys, yllätys eihän kaupunki omistanutkaan saarta ja kilpailukin oli ”asemakaavallinen aatekilpailu”. Kaupunki hyväksyi valtion omistaman saaren asemakaavan, joka ei saanut lainvoimaa. Hienot ideat kuihtuivat, mutta kaupunki oli jo lunastanut sukujen hylkäämiä huviloita ja vuokrasi niitä erilaisten järjestöjen ja yhdistysten kesänviettopaikoiksi. Turkulaiset

pääsivät vihdoin tupakkatehtailijan suvun hallussa olleeseen salaperäiseen Saaronniemeen sen Ihanaan italialaistyyppiseen ”palladiolaiseen ” huvilaan. Saaronniemestä tupakkatehtailijan rakennuttamine kesähuviloineen tuli kaupunkilaisten yleinen uimaranta saunoineen ja leirintäalueineen. Sen sijaan Kansanpuiston lahonneet uimalarakennukset purettiin ja alueen merkitys yleisenä uimarantana väheni, mutta ravintola säilyi.

Ongelmaksi muodostui muutama huvilanomistaja, joka kaikesta huolimatta halusi pitää omistamansa ”röttelön” kesäpaikkanaan ja jatkaa palstan vuoraamista. Tosiasiassa se ”röttelö” oli ihania 1800-luvun huvila-arkkitehtuurin helmiä. Kaupunki pyysi museolautakunnalta lausuntoa Ruissalon tilanteesta. Museonjohtaja Knut Draken esityksestä päätettiin dokumentoida Ruissalon ja Pukkien saarien rakennuskanta kesällä 1977. Pelkkä dokumentointi ei riittänyt, vaan saimme jatkaa tutkimuksia niin, että Saaren tilanne selvisi. Ruissalolaiset saivat vuokrasopimuksiinsa jatkoaikaa ja palstojen huviloita alettiin myydä. Huviloita ei enää pidetty yksinomaan kesähuviloina, vaan ne muuttuivat pikkuhiljaa ympärivuotisiksi ”omakotitaloiksi” pienine puutarhoineen. Saari sai jälleen asukkaita.

Uusi aika koitti saarella, kun vanha asukasyhdistys elvytettiin eli perustettiin huvilanomistajien etuja ajava Ruissaloyhdistys. Yhdistys täyttää ensi vuonna 2017 40 vuotta.

Osa teistä saarelaisista on elänyt saarella koko ikänsä. On muistojen aika.
Olen kerännyt saarenne historiaa lähinnä arkistojen kätköistä ja tarkkailemalla saaren tapahtumia. Julkaisuja ja artikkeleita on useita ja niitä voi jatkaa loputtomiin, sillä jokainen sekä huvila että asukas on ainutlaatuinen.

Saarenne 1800-luvun kesähuvilaelämää on dokumentoitu sekä tutkimuksin että näyttelyin. Samoin 1900-luvun alusta on runsaasti kirjoitettua historiaa. Sen sijaan 1900-luvun lopun ja uuden vuosituhannen historia on teidän historiaanne. Huvilanne puutarhoineen perheenne tekemine korjauksineen ja muutoksineen on tärkeä saada dokumentoitua.

Olemmeko unohtaneet saaren nykyiset asukkaat? Tällä hetkellä tuntuu, että kaikista tärkeintä on dokumentoida teidän elämänne saarella. Saarella, jossa jatkatte erittäin harvinaisen kulttuurihistoriallisesti arvokkaan ympäristön elämää. Kertokaa meille merellisen saarenne elämästä. Teidän omat kokemuksenne saaresta, jossa ei ole enää kouluja ei kauppoja, mutta siellä eletään täyttä elämää. Julkaiskaa oma kirjanne Ruissalosta ME RUISSALOLAISET tai ELÄMÄÄ RUISSALOSSA tai MINUN RUISSALONI tai mitä nyt vain keksitte!

Teillä ja vain teillä on avaimet saaren nykyhistoriaan ja sen kehittämiseen, niin että saari säilyy meidän kaikkien omaisuutena. Voitte olla ylpeitä saarestanne, sillä olemmehan yhdessä onnistuneet estämään Ruissalon modernisoinnin esikaupunkiideoineen, johon ei moni tai oikeastaan yksikään suomalainen kaupunki ole pystynyt.

Ruissaloyhdistyksen seminaarin 12.5. 2016 innoittamana,

Helena Soiri-Snellman

TMM:n vuonna 1995 julkaisema postikortti. Mörtin piirtämä Ruissalon geometrinen maanmittauskartta ovuodelta 1690. Kartaan on punaisella rajattu Ruissalon kartanon alue rakennuksineen.

Alla: Kauppias eli laivanvarustaja Ernst Thomén purjelaiva Onni. Voi olla että Thomén poika John purjehti Onnilla Stettiniin. Opiskelijapoika lähetti äidilleen villa Ekarsiin kaipaavia kirjeitä. Villa Ekars on ensimmäinen 1847 rakennusluvan saanut huvila. Kirjeet yksityisomistuksessa.

Villa Marjaniemi P.C Rettigin rakennuttama kesähuvila.Marjaniemen upea portaikko oli vielä 1940-luvulla komea. Portaikon palautti entiseen loistoonsa nykyinen omistaja eli Turun Aikuiskoulutussäätiö, joka pelasti rappeutuneen huvilan kulttuurikäyttöön.

Alla: Villa Marjaniemi kunnostuksen jälkeen 2015. Kuvat: Helena Soiri-Snellman.

Villa Roma. G.T. Chiewitzin suunnittelema Villa Roma oli ensimmäinen tornllinen hvuila Ruissalossa. Tornin yläosa tuhoutui talvisodan pommituksissa. Kuva Helena-Soiri Snellman 2016.

Alla: Ruissalon arkkitehtuurin uudistjan G.T. Chiewitzin 1853 suunnittelema Thalus Ericssonin villa. Villa Haga on huvila-arkkiehtuurin mallihuvila. Kuva Helena Soiri-Snellman 2015.

10 vuotta hoito- ja käyttösuunnitelman mukaista metsän hoitoa Ruissalossa; taustaa ja tulevaa

Metsänhoitaja Juha Mäkitalo / Turun kiinteistöliikelaitos

Ruissalon omistuksen selvittäminen ja hoito- ja käyttösuunnitelman laadinta

Turun kaupungilla myönnettiin Suomen Keisarillisen Senaatin ja Sen Talousosaston 26.11.1845 antaman päätöksen mukaisesti ikuinen hallintaoikeus Ruissalon tilaan RN:o 1:3 (ei kuitenkaan omistusta)

Uuden maakaaren (1995) säätämisen jälkeen Suomen valtio haki marraskuussa 1998 Ruissalon tilaan lainhuutoa ja Turun kaupunki haki vakaan hallintaoikeutensa kirjaamista.

Hakemukset olivat toinen toisensa poissulkevia eli jos vakaa hallintaoikeus kirjataan, lainhuutoa ei voida lain mukaan myöntää.

Epäselvän omistustilanteen ratkaisemiseksi käytiin neuvotteluja 1998-2005.

Ruissaloneuvottelujen eteneminen

Intressiryhmien kuulemistilaisuus 20.5.2003

Intressiryhmien lausunnot 2004 syyskuu

14.10.2005 Suomen Eduskunta

9.11.2005 Turun kaupunki Kiinteistölautakunta

12.12.2005 Turun kaupungin valtuusto

13.5.2006 Turun kaupungin ja valtion välinen sopimus

Osana Ruissaloneuvotteluja kokoonnuttiin myös "paikallistasolla" :ELY, Ympäristönsuojelutoimisto, Kiinteistöliikelaitos

Sovittiin suojelualueiden rajaukset (tähän liittyi myös vuokra-alueiden rajaukset) ja rauhoitusmääräykset

Käytiin läpi hoito- ja käyttösuunnitelmaa

Ruissalon omistuksen selvittäminen ja hoito- ja käyttösuunnitelman laadinta

Ruissalo neuvotteluryhmän kokoonpano:

Valtio:
VM: Vesa Jatkola, Helena Tarkka, Kirsti Vallinheimo
YM: Hannu Karjalainen
Senaattikiinteistöt : Arja Virtanen

Turun kaupunki:
Lakiasiain palvelukeskus: Juhani Lehtonen
Kiinteistölaitos: Jouko Turto, Juha Mäkitalo

Vuoden 2005 lokakuussa päästiin ratkaisuun asiassa siten, että Kasvitieteellisen puutarhan alue n. 24 ha sekä Kallanpään alueelta n. 28 ha maata ja 69 ha merialuetta pidätettäisiin valtion omistuksessa ja loput tilasta kuuluisi Turun kaupungille (804 ha maata ja n. 1300 ha merialuetta)

Turun kaupunki sitoutui perustamaan Ruissaloon Natura-ohjelman mukaiset suojelualueet 314 ha saarella (metsiä, ketoja, niittyjä, ranta-alueita)

Ennestään perustettuja suojelualueita 84 ha. Lisäksi n. 70 ha vesialueita ja lintuluotoja.

Lisäksi kaupunki sitoutui inventoimaan alueiden lajiston ja laatimaan aluekohtaiset suunnitelmat suojelualueille

13.5.2006 Turun kaupungin ja valtion välinen sopimus

Ruissalon saaren pinta-ala 860 ha

Merialue 1390 ha

Ulkoluodot 70 ha

Metsäpinta-ala 540 ha

Natura-alueen pinta-ala 780, josta luonnonsuojelulain mukainen toteutustapa n. 380 ha

Tammea esiintyy 260 ha:n alueella. Pääpuulajina tammi on n. 120 ha:n alueella

Ruissalon perustetut suojelualueet. Suojeltujen metsien pinta-ala on 248 ha.

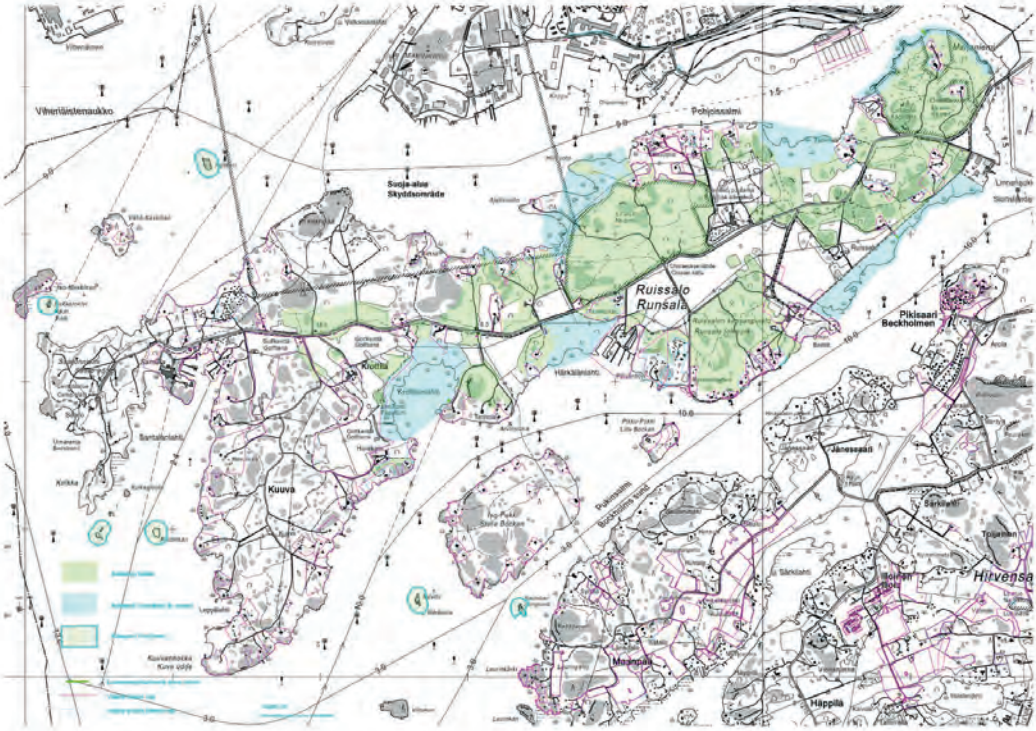

Ruissalo sijaitsee hemiboreaalisella kasvillisuusvyöhykkeellä

Pääpuulajit Ruissalossa 2004 (%) / Metsäsuunnitelma Turun kaupunki, Kiinteistölaitos
- JALOPUIDEN SUOSIMINEN
- TAMMI JA METSÄLEHMUS ETUSIJALLA
- PENSASKERROKSEN JA ALIKASVOKSEN HOITOTOIMENPITEET
- PÄHKINÄPENSAAT SÄÄSTETÄÄN

- Luontotyyppien ominaispiirteet säilyvät tai vahvistuvat
- Lajiston vaatimukset otetaan huomioon

TOIMENPITEINÄ:
- HARVENNUSHAKKUU
- ERIKOISHAKKUU (POIMINTAHAKKUU)
- VÄHÄISESSÄ MÄÄRIN YLISPUU- JA SUOJUSPUUHAKKUU
- PENSASKERROKSEN HOITO TARVITTAESSA
- HAAPOJEN KAULAUS estetään uuden puusukupolven syntyminen juurivesoista KOIVUJEN RENGASTUS /KAULAUS puu kuolee vähitellen pystyyn. TOTEUTUS MAANPINNAN OLLESSA JÄÄTYNYT, ENNEN LINTUJEN PESINNÄN ALKAMISTA

Historiallisia ohjeita tammien hoidosta Ruissalossa

Kuninkaan määräys:
Ruotsin kuningas Kustaa Vaasa määräsi 1500-luvun puolivälissä Ruissalon kuninkaankartanon mallitilaksi Turun ympäristön maatiloille ja antoi kotimaisen veistämötoiminnan tarpeita ajatellen määräyksiä tammien suojelusta ja luonnonvaraisen tammiston lisäämisestä istutuksin. Ruotsi-Suomen lainsäädännön mukaan ”hedelmää kantavat puut” kuuluivat kruunulle. Tammea tarvittiin laivaston raaka-aineeksi.

Haapojen kaulaus 2007 Kyläkaupan lähellä.
Kuvio 310, 0.8 ha

Keisarin ohje:
Venäjän keisari Nikolai I luovutti 26.11.1845 Ruissalon Turun kaupungin porvareille. Luovutuspäätöksessä hoito-ohje: ”Latokartanon metsää huolellisesti hoidetaan ja ettei siitä enää kaadeta tai raivata kuin, mitä uudisraivauksiin sekä tarvittavien rakennusten paikoiksi, etukäteen tapahtuvan asiaan kuuluvan tarkastuksen jälkeen, tarpeelliseksi harkitaan”

Taustaa ohjeelle:
-Pietari Suuren hakkuut Ruissalossa Isovihan aikaan (1713-1721)
-Maaherra E.G. von Willenbrandt (Turun ja Porin läänin maaherra 1790-1808): Hakkautti Ruissalosta kyseenalaisin luvin 710 runkoa ja oli oikeudessa asian takia. (Esimerkiksi 1700-luvun tanskalaiseen linjalaivaan (suurin sotalaivaluokka) on laskettu tarvittavan n. 1500 tammea)

Michael Choraeus (Turun Akatemian kaunopuheisuuden dosentti 1799-1802) esitteli Ruissaloa ”Suuret ja mahtavat tammilehdot herättävät synkän juhlallisen tunnelman”. Choraeus saapui Turkuun 1799. Missä kunnossa tammilehdot olivat hakkuiden jäljiltä. Sattumalta sama Choraeus toimi maaherra Willebrandin kotiopettajana 1799-1800.

Tammienhoitokohteet

Poistettavien puiden valinta leimaamalla, eri alueilla hakkuun toteutuksen voimakkuus vaihtelee

Kasvilajikartoitus 1954-2006 (ruutu 300*300)

Vertailutietoa metsäsuunnitelmat 1957,1980,1991 ja 2004.

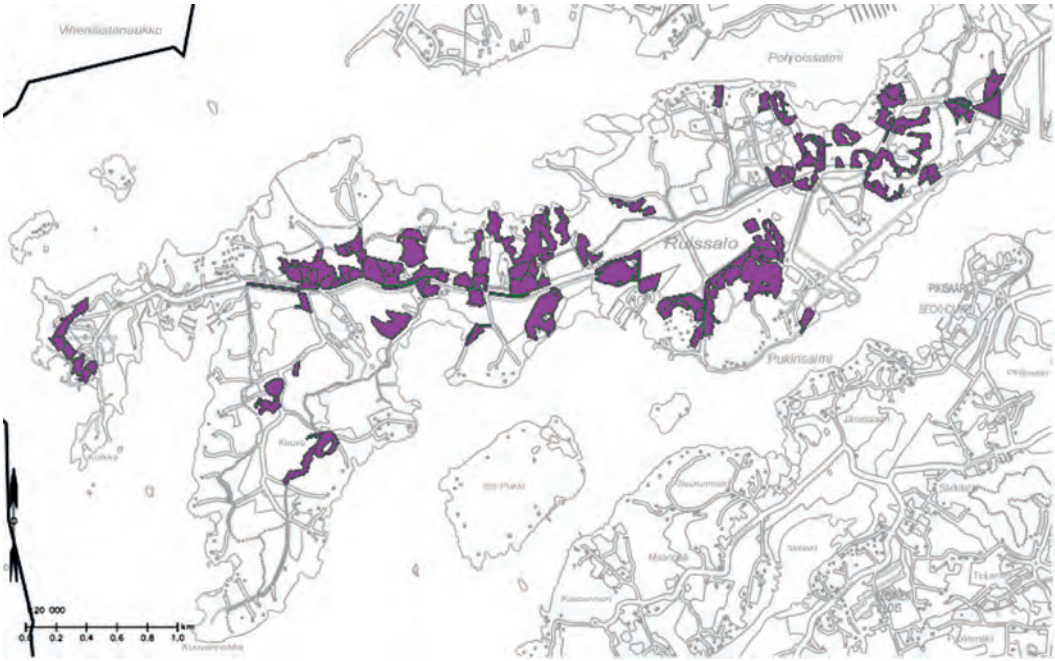

Toteutuneet tammienhoitokohteet 2004-2016 , n. 95 ha , suojelualueella hakkuu vaatii Elykeskuksen luvan

Laserkeilausaineisto 2009. Aineistoa käytetty osana väitöskirjatutkimusta 2015 (laserkeilausperusteinen metsäinventointi metsäsuunnittelua varten soveltamalla monilähteistä dataa).

Progradutyö 2010: Ruissalon tammien visuaalinen tulkinta stereokuvalta

Opinnäytetyö AMK 2013: Ruissalon vanhat tammet

Metsien hoitotoimenpiteiden jatkaminen ; joka talvikaudeksi suunnitellaan ja toteutetaan hoitokohteita

Hoito- ja käyttösuunnitelman uusiminen - lajiston perusselvitykset on jo tehty

Lajistoselvitysten ja hoitotoimenpiteiden yhteensovittaminen

Lajistoseuranta

Tammen ja muiden puulajien esiintymisen seuranta

Lisätietoja:

www.turku.fi/ruissalo
juhao.makitalo@turku.fi

Hakkuu keväällä 2008 Honkapirtin alueella

050- 55 89 530

Yhdistys tiedottaa

Facebook
Ruissaloyhdistyksellä on Facebookissa oma ryhmä nimellä Ruissalo Yhdistys, liity jäseneksi!

Jäsenmaksu
Lehden ohessa on Ruissaloyhdistyksen jäsenmaksulomake, jäsenmaksu on 50 €/ talous, eräpäivä on 21.7.

Ruissalon Kylpylä
Ruissalon Kylpylässä allasosaston käyttö 6 e / 2 h Ruissaloyhdistyksen jäsenille (norm. 15e/17 e)

Ruissaloyhdistyksen kesäkahvitilaisuuksia jatketaan seuraavasti:

4.8. klo 18 kutsujina Hanna ja Tapio Vuojärvi, Ruissalo 19, Kartanontie 12

11.8. klo 18 kutsujina Marjut Urpo ja Jouni Hautala, Bella Vista (Ulappa), Ruissalo 68, Isopukintie 39.

Ruissaloyhdistyksen seminaarien aiheet

2007	Yhteistyö- ja infotilaisuus
2008	Tammistrategia
2009	Ruissalo - kulttuuria luonnon keskellä
2010	Ruissaloa kaikille - Aarno Kasvi-seminaari
2011	Kulttuuripääkaupunkipuisto
2012	Ruissalon virkistyskäyttö
2013	Ruissalo ja rakentaminen
2014	Ruissalon infra – laajasti
2015	Ruissalon floora ja fauna – talosta puutarhaan, kukoistava menneisyys ja uusi tulevaisuus
2016	Juhlaseminaari (10 vuotta omistusoikeuden sopimisesta)

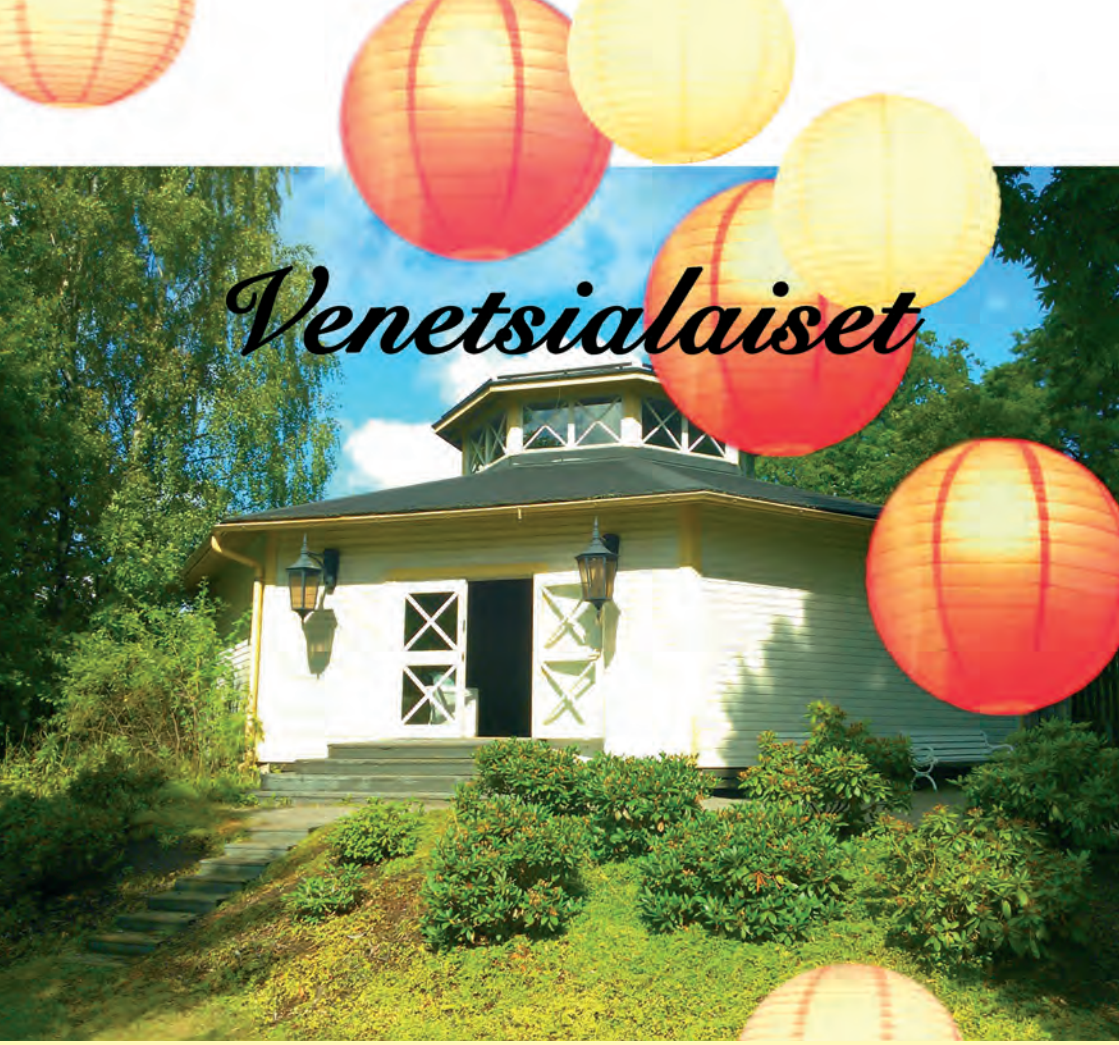

Ruissaloyhdisyksen jäsenet kutsutaan jo perinteisiin venetsialaisjuhliin sunnuntaina 28.8.2016 klo 18 alkaen. Venetsialaisia vietetään Stenvallien Villa Roman paviljongissa. Lisätietoa myöhemmin, mutta laita päivämäärä jo muistiin. Tervetuloa!

maalauskurssit Ruissalossa

ULKOILMA- JA MAISEMAMAALAUSTA LUONNONKAUNIISSA MILJÖÖSSÄ

MAALAUSKURSSI 18.-21.7.2016

MA-TO KLO 10-14

ULKOILMAMAALAUSTA TUTUSTUEN LÄHITIENOON UPEAAN LUONTOON VÄLINEINÄ ÖLJYMAALIT, AKRYYLIT, AKVARELLIT TAIKKA PASTELLIT. SATEEN SATTUESSA JATKAMME TYÖSKENTELYÄ SISÄTILOISSA.
YKSILÖLLISTÄ OHJAUSTA MAALAUSTA ALOITTELEVILLE, SEKÄ PIDEMPÄÄN MAALAUSTA HARRASTANEILLE.
MUKAAN VOI OTTAA RETKIEVÄÄT, KAHVI JA TEE TARJOILLAAN KURSSIN PUITTEISSA.
LÄHELTÄ LÖYTYY MYÖS KESÄISIÄ RUISSALON KAHVILOITA RUNSAINE HERKKUINEEN.

KURSSIN KESTO ON 16h JA HINTA 120 e.

TERVETULOA MAALAUKSEN JA LUONNON LUMOIHIN RUISSALOON!

ILMOITTAUTUMINEN JA LISÄTIEDOT: 050-4661106 / MARJO TAI marjoyliantola@gmail.com

www.facebook.com/RuissalonMaalauskurssit

Ruissaloyhdistys, johtokunta 2016

Pirkko Keskinen, puheenjohtaja Ruissalo 34	puh. 050 5590 158 pirkkokeskinen6 at gmail.com
Juhani Heikkilä, varapuheenjohtaja Ruissalo 95	040 5580 959 juhani.heikkila at ppp.inet.fi
Jenni Jalava, rahastonhoitaja Ruissalo 35	050 5226 643 jennim at martinex.fi
Juhani Andersson Ruissalo 15	0400 180 052 juhani.andersson at pp.inet.fi
Timo Lunden Ruissalo 91	0400 742 850 timo.lunden at netti.fi
Ritva Niemi Ruissalo Kylpylä	ritva.niemi at saga.fi
Jukka Nikkanen Ruissalo 84	0200 536 463 jukka.nikkanen at gmail.com
Lars Ingman Ruissalo 76	040 7742 898 lars.ingman at pp.inet.fi
Raimo Levonmaa Ruissalo 80	raimo.levonmaa at gmail.com
Turun Aikuiskoulutussäätiö r.s. **Aila Harjanne**	050 5590 151 aila.harjanne at turku.fi
Teuvo Tikkanen Saaronniemen Saukot	040 7548 825 tevo101 at hotmail.com
Gina Suomi Kuuvantie 180	gina.suomi at jet-lines.fi
Leena Laihonen, sihteeri Ruissalon Kylpylä	02-44540 vapaa-aika.ruissalo at saga.fi

Kunniajäsenet:

Antti Huiskala Ruissalo 87	antti.huiskala at gmail.com
Jouko Lehtonen Ruissalo 60	0400 243 689 jouko.lehtonen at turkuamk.fi
Turun yliopiston kasvitieteellinen puutarha **Arno Kasvi**	0400 829 696 uolevi.kasvi@gmail.com

Villa Kuuva

Huvila-kahvila meren rannalla

Tervetuloa nauttimaan kahvilan antimista, historian havinasta,
tapaamaan kummitustamme Tottia
vai
olisiko tuo Keisari Aleksanteri, joka meillä kummittelee
ja
tietenkin merellisestä maisemasta

Meillä voit järjestää myös pieniä juhlia, sisällä tai puutarhassa
ja kahvila-sesongin ulkopuolellakin onnistuu vaikka rapujuhlat

Kehittelemme myös tapahtumia - seuraa meitä Facebook : VillaKuuva

Swan-regatta purjehtii ohi ja Muinaistulien yön tapahtuu

Kahvila avoinna :

Kesä-,Heinä- ja Elokuussa joka päivä (- juhannus)
11.00 - 17.30
Syyskuussa viikonloppuisin

Kuuvantie 198, Ruissalo, Turku

HONKAPIRTTI

ULKOILIJAN KEIDAS!

Honkapirtti on tuttu levähdyspaikka ulkoilijoille.

Tervetuloa viettämään mukavia kahvi- ja lounas-hetkiä, päivittäin!

Avoinna joka päivä klo 10-17

Puh. 044 756 7922 • Albert Ravilan raitti, 20100 Turku
honkapirtti.fi

NAUTI HYVÄSTÄ RUUASTA, MERINÄKÖALASTA JA VIILENTÄVISTÄ JUOMISTA KYLPYLÄN TERASSILLA

SAARISTOLAISPÖYTÄ

24,-/aik. | **10,-** /lapsi (4-12 v.)

3.-19.6. pe-la 17-20 | su 12-18
20.6.-7.8. ma-la 17-20 | su 12-18

RUISSALON KYLPYLÄ

RUISSALON MERISALI&MERITERASSI

Ruissalon puistotie 640, Turku, puh. 044 756 7921 | **ruissalospa.fi**